

УДК 336.71

Адамик Б.П.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПАРАДИГМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Обґрунтовано поняття «парадигма державного регулювання банківської діяльності» та здійснено пошук шляхів її модернізації в умовах загострення світової фінансово-економічної кризи.

***Ключові слова:** регулювання банківської діяльності, банківський нагляд, парадигма державного регулювання банківської діяльності, банківська система, центральний банк.*

Постановка проблеми. Діяльність банків у більшості країн світу регулюється і контролюється державними органами значно ретельніше у порівнянні з діяльністю інших фінансових посередників чи підприємств. Однією з причин посиленої уваги з боку держави до діяльності банків є прагнення забезпечити стабільну та безперебійну роботу як окремих банків, так і банківської системи в цілому з метою гарантування надання банками якісних послуг вкладникам і позичальникам, захисту їх інтересів, створення конкурентного середовища і забезпечення прозорості банківського сектору, підвищення ефективності фінансової системи в цілому.

Потреба у державному регулюванні банківської діяльності пов'язана з багатьма причинами, значення яких особливо посилюється в період розгортання кризових явищ в економіці держави. До таких причин слід віднести необхідність підтримання взаємозв'язку емісійної активності банків щодо надання кредитів суб'єктам господарювання і населенню зі зростанням реальної вартості активів і, відповідно, кредитним ризиком банку. Важливість таких дій зумовлена значною залежністю якості кредитного портфелю банків від зміни вартості реальних активів, що, зазвичай, виступають об'єктом застави за кредитами. При суттєвому зростанні вартості реальних активів обслуговувати кредит позичальнику значно легше, відповідно якість кредитного портфелю банківської системи покращується. Проте в умовах кризи, коли ціни на реальні активи суттєво зменшуються, виникає загроза дестабілізації банківської системи держави у цілому через суттєве зниження якості кредитного портфелю багатьох банків, спричинене неможливістю (або небажанням) обслуговувати позичальниками свої кредитні зобов'язання.

Окрім того, необхідно враховувати те, що більшість банків за формою власності є приватними. Проте вони виконують суспільно необхідні функції (акумулявання, збереження і перерозподіл грошових коштів населення і суб'єктів господарювання, розрахунково-касове обслуговування підприємств та громадян), тому регулювання діяльності банків є обґрунтованим і необхідним

завданням держави. Отже, дослідження суті та необхідності державного регулювання банківської сфери та питання щодо глибини втручання держави у функціонування банківської системи є актуальними як з теоретичних, так і з практичних позицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених проблематиці теоретичного обґрунтування державного регулювання банківської системи та визначення ступеню втручання держави у роботу банківських установ, свідчить про те, що даним питанням присвячено значну кількість наукових праць, зокрема фундаментальні дослідження провідних зарубіжних вчених (Ф. Мішкін, Я. Міркін, С. Моїсєєв, Дж. Сакс, Дж. Сінкі, В. Усоскін, С. Фішер, М. Ямпольський та ін.); праці відомих українських економістів, до яких належать А. Гальчинський, О. Дзюблюк, В. Міщенко, А. Мороз, О. Орлюк, К. Раєвський, М. Савлук та ряд інших. Водночас, незважаючи на значні здобутки в дослідженні проблем державного регулювання банківської системи, дискусійними залишаються окремі положення теоретичного обґрунтування трансформації парадигми державного регулювання банківської діяльності в умовах економічної кризи.

Мета статті. Метою статті є розкриття необхідності державного регулювання банківської діяльності в контексті процесів фінансової глобалізації, методологічне обґрунтування поняття «парадигма державного регулювання банківської діяльності» та пошук шляхів її модернізації в умовах загострення світової фінансово-економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання банківської системи є важливою умовою її успішного функціонування. В умовах ринку державне регулювання діяльності банків є об'єктивним процесом, в основі якого повинен бути вплив держави на діяльність банків та їх розвиток через застосування певних методів та інструментів, що є в розпорядженні органів державного регулювання банківської сфери та реалізуються через нормативно-правове поле. Власне нормативно-правова база є основою системи організаційного забезпечення державного регулювання діяльності банків, оскільки саме розробка та вдосконалення законодавчих та правових норм банківської діяльності передбачає регулюючий вплив держави на об'єкт управління – банківську систему.

Розуміючи важливість і необхідність державного регулювання банківського сектору економіки держави, спробуємо узагальнити концептуальні погляди на роль державного регулювання діяльності банків у ринкових умовах, оскільки в зарубіжній і вітчизняній науковій економічній літературі питання про глибину втручання держави у функціонування банківської системи є дискусійним. Частина науковців дотримуються точки зору про необхідність зменшення втручання державних органів у регулювання банківського сектору, вважаючи, що механізм саморегулювання банківської сфери є більш ефективним, а в умовах впливу глобальних чинників відбувається девальвація ролі державного регулювання діяльності фінансового сектору економіки в цілому і банківської сфери, зокрема. Популярною була теза про те, що чим більше в контролі над фінансовим ринком бере участь

держава, тим більшим є ризик, що механізм саморегулювання замінять неефективними державними заходами, що самі по собі можуть призвести до кризи [1, с. 188].

Більшість науковців в останні роки вважають доцільним збільшити державний вплив на діяльність банківського сектору економіки, позаяк саморегулювання банківської діяльності й послаблення контролюючого впливу державних органів за діяльністю банків періодично спричинюватиме до кризових явищ в економіці. Особливої актуальності погляди даних науковців набули в період світової фінансово-економічної кризи, що розпочалася у вересні 2008 року.

На наш погляд, роль державного регулювання економіки загалом і регулювання банківської діяльності, зокрема, в останні роки зростає. При цьому об'єктивними є процеси трансформації державного регулювання діяльності банків під впливом чинників глобалізації, що вимагає від органів державного регулювання банківської сфери постановки нових завдань і перегляду стратегії і тактики регулювання діяльності банків з врахуванням реальних процесів, що відбуваються у національній і світовій економіці. Трансформація системи державного регулювання банківської діяльності повинна дозволити їй бути керованою, ефективною та гнучкою, щоб адекватно й швидко реагувати на зміни економічного середовища як в межах держави, так і з врахуванням змін у світовій економіці. Не відкидаючи важливості саморегулювання банківської сфери, вважаємо за доцільне послаблювати державний вплив на регулювання діяльності банків лише у випадку високої ефективності саморегулювання діяльності банків, чого в найближчі роки досягти складно.

Обґрунтовуючи суть державного регулювання банківської діяльності, доцільно ввести поняття «парадигма державного регулювання банківської діяльності». Поняття «парадигма» (від грец. *paradeigma* – приклад, зразок) є багатозначним терміном, який у філософському розумінні означає систему теоретичних, методологічних і аксіологічних установок, що взяті за зразок розв'язування наукових завдань; систему форм, уявлень і цінностей одного поняття, які відображують його видозміну, історичний шлях, заради досягнення ідеального поняття [2].

Вперше термін «парадигма» ввів у філософію науки позитивіст Густав Бергман, проте пріоритет у застосуванні даного терміну до наукового пізнання і його поширення належить Томасу Куну, який у книзі «Структура наукових революцій» [3] виділяє два основних аспекти парадигми: епістемічний і соціальний.

У епістемічному плані парадигма – це сукупність фундаментальних знань, цінностей, переконань і технічних прийомів, що виступають як зразок наукової діяльності, стандарт вирішення проблеми [3, с. 57-58]. Т. Кун стверджував, що «...пильне історичне дослідження певної галузі науки сьогодні відкриває ряд повторюваних і типових (*quasi-standard*) ілюстрацій різноманітних теорій в їх концептуальному, дослідницькому та інструментальному застосуваннях. Вони представляють собою парадигми того чи іншого наукового співтовариства...»

[3, с. 57]. Т. Кун також акцентував увагу на тому, що історія науки не була лінійним процесом, а уособлювала зміну наукових парадигм, котрі регламентують як вибір наукових проблем, так і методи їх вирішення протягом досить тривалого періоду часу. Таким чином, кожному історичному періоду притаманна власна парадигма, що змінюється за допомогою «наукових революцій», при переході наукового співтовариства на нову систему світогляду і цінностей. Повною мірою таке твердження стосується і наукового пізнання парадигми державного регулювання економіки, оскільки в процесі історичного суспільного розвитку часто змінюються моделі державного регулювання ринкової економіки, відбувається трансформація напрямків, форм, методів, характеру та масштабів державного регулювання економіки.

Ми поділяємо підхід професора А. Мельник щодо трактування дефініції «парадигма державного регулювання економіки» як сукупності елементів системи державного регулювання економіки, таких як об'єкти, суб'єкти, завдання, методи, інструменти та ресурси, що сформувалися у певний період часу на певній території і являють собою загальноприйнятий стандарт вирішення проблем загальнодержавного характеру [4, с. 348]. Беручи за основу дане визначення, можна сформулювати трактування дефініції «парадигма державного регулювання банківської діяльності», враховуючи ключові ідентифікаційні ознаки банківської системи та регулювання діяльності банків. Отже, парадигма державного регулювання банківської діяльності – це сукупність елементів впливу держави на банківський сектор економіки та діяльність окремих банків, що реалізуються через нормативно-правове поле і застосування певних норм, обмежень, методів та інструментів, які є у розпорядженні спеціально уповноваженого державою органу регулювання діяльності банків, сформувалися у певний період часу і являють собою загальноприйнятий стандарт вирішення проблеми ефективного регулювання банківської діяльності.

В останні роки, у зв'язку з розгортанням кризових явищ в економіці більшості держав світу, практично в усіх провідних країнах точаться дискусії щодо необхідності перегляду парадигми державного регулювання банківської діяльності, розробки нової теоретичної концепції регулятивного впливу держави на банківський сектор економіки, позаяк саме помилки в системі державного регулювання діяльності банків багато в чому призвели до світової валютно-фінансової кризи 2008 року. Упродовж двох останніх десятиріч державні органи влади активно використовували фінансові ринки для забезпечення належного функціонування та збереження ресурсів, розширюючи при цьому асортимент фінансових продуктів, розміщуючи на світових ринках все більшу кількість державних боргових зобов'язань, а також стимулювали розвиток ринку похідних цінних паперів. Процеси глобалізації стимулювали попит на дані фінансові продукти, незважаючи на низьку якість частини з них. Як результат, державні регулятори не змогли вчасно оцінити рівень небезпеки і зробили багато помилок, які й спровокували світову фінансову кризу 2008 року. Через помилки у регулюванні ринків фінансових ресурсів та діяльності фінансових посередників, криза, початковим етапом якої став іпотечний ринок

США, швидко розповсюдилася на всю фінансову систему, вийшла на новий рівень і охопила більшу частину світу. Проблеми у фінансовому секторі спровокували негаразди й у реальному секторі економіки.

Отже, потреба в модернізації парадигми державного регулювання банківської діяльності зумовлена розгортанням світової економічної кризи, її впливом на розвиток світової економіки, процесами фінансової глобалізації тощо, що суттєво змінює середовище функціонування і поведінку банків в межах окремої країни й, відповідно, зумовлює необхідність трансформації системи державного регулювання банківської сфери.

Проте, однією з проблем будь-якого регулювання економічної сфери є те, що механізм регулювання досить складно змінювати. Практично завжди високим є ризик того, що після зміни регламентуючих правил відбудуться негативні наслідки для економічної системи країни. Такий ризик характерний і для регулювання банківської діяльності, тому не всі політики чи керівники державних органів регулювання мають мужність кардинально змінювати систему регулювання.

Можемо виділити чотири фактори, що є критеріальними і викликають труднощі при трансформації системи банківського регулювання.

По-перше, фінансові ресурси держав за останні роки стали значно меншими за обсяг ресурсів приватного сектору. Наприклад, активи десяти найбільших банків (17,4 млрд. дол. США) у 20 разів є більшими за активи Федеральної резервної системи США (ФРС США) [5]. Це утруднює державі процес регулювання банківського сектору опосередкованими методами і економічними механізмами. В сучасних умовах органи державного регулювання практично втрачають роль «маркет-мейкерів» на фінансових ринках, а лише виступають звичайними, хоча й великими учасниками ринку.

По-друге, процеси лібералізації валютного регулювання і валютного контролю, розвиток транснаціональних компаній, міжнародних банків, а також прогрес у розвитку телекомунікаційних технологій привели до того, що державні органи регулювання практично не в змозі контролювати місце проведення фінансових угод. Враховуючи те, що процес лібералізації валютного регулювання і контролю відбувався протягом кількох десятиріч, різкі кроки держави в напрямку посилення контролю за рухом капіталу будуть непопулярними і, на наш погляд, не матимуть позитивного ефекту на стабільність, надійність та ефективність розвитку банківського сектору економіки.

По-третє, банківські системи країн, у яких регулювання діяльності банків доволі жорстке, існують заборони на здійснення банками інвестиційної діяльності та значні обмеження щодо діяльності банків на міжнародних ринках, потерпіли від кризи не менше, ніж банківські системи держав з ліберальною системою регулювання діяльності банків. Тому можливості посилення державного регулювання діяльності банків через встановлення заборон і обмежень на здійснення тих чи інших банківських операцій є доволі обмеженими.

По-четверте, в останні роки на діяльність органів державного регулювання банківської сфери посилюють свій вплив міжнародні організації (Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Базельський комітет з банківського нагляду). Регулятивна політика окремої держави щодо банківської системи знаходиться у значній залежності від регулятивної політики інших держав. Відповідно, зростає необхідність в уніфікації та погодженні регулюючих заходів в окремих країнах.

Враховуючи зазначені фактори, регуляторам необхідно розробити нову парадигму державного регулювання банківської діяльності, знайти нові інструменти регулювання банківської сфери, які не дозволили б банківським установам уникнути регулятивних обмежень завдяки застосуванню нових фінансових інструментів, що все частіше виникатимуть в процесі розвитку фінансових ринків.

Процес трансформації державного регулювання банківської діяльності передбачає здійснення певних заходів державними органами влади у таких основних напрямках: трансформація функцій державного регулювання банківської діяльності, трансформація інституційного забезпечення державного регулювання банківської діяльності.

Процес трансформації функцій державного регулювання банківської діяльності передбачає модернізацію функцій регулювання відповідно до сучасних умов розвитку світової економіки, і повинен враховувати національні цілі економічної політики держави, позаяк ефект заходів регулювання банківської сфери не обмежується банківською чи кредитною системами держави, а проявляється також у реальній економіці завдяки впливу монетарних змін на виробництво, інвестиції, зайнятість тощо (рис. 1). Тому державне регулювання банківської діяльності є важливою складовою системи загальнодержавного регулювання економіки.

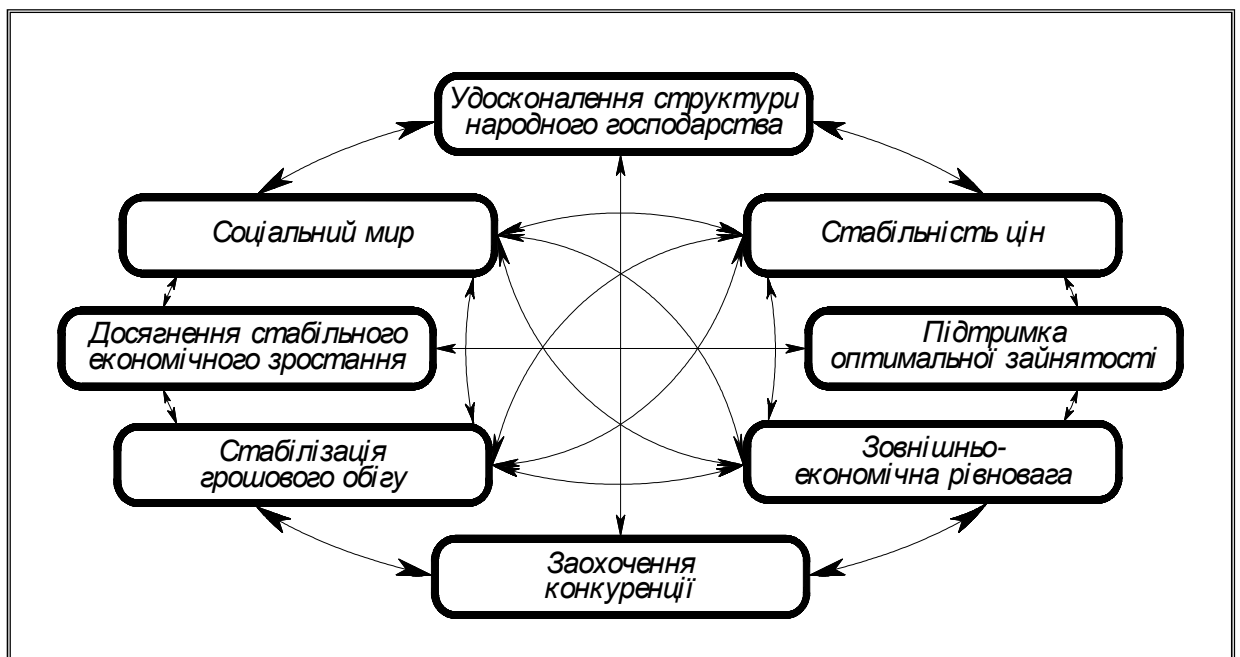

Рис. 1. Дерево цілей макроекономічної політики держави [6, с. 49]

Тому, роль державного регулювання банківської діяльності у розвитку економічних процесів дуже важлива, оскільки нормальний розвиток ринкового суспільства неможливий без відповідного коригування економічних процесів з боку держави. Водночас, державне регулювання банківської діяльності є не просто однією з складових регулятивної системи держави, а її ключовим елементом з огляду на результативність, ефективний вплив на економіку. Держава може регулювати основні економічні процеси і немонетарними заходами (адміністративними, фіскальними тощо) та домагатися прийнятних результатів, особливо на короткострокових проміжках часу. Про це свідчить досвід Радянського Союзу та інших країн з командно-адміністративною системою господарювання. Проте, широке застосування адміністративних методів стримує ринкові процеси, позбавляє економіку внутрішньої здатності до саморегуляції, робить її повністю залежною від вольових рішень державних структур, тобто неринковою. Тільки застосування монетарних методів дає можливість зберегти ринкову сутність економіки і забезпечити достатню регульованість її ззовні, як того вимагає розвиток суспільства на демократичних засадах [6, с. 50].

Застосування методів державного регулювання грошової сфери сприяє також посиленню здатності ринкової економіки до саморегуляції, підвищенню ефективності механізму її здійснення завдяки нейтралізації монетарними заходами окремих недоліків, внутрішньо властивих ринковій економіці. Йдеться насамперед про неспроможність ринкового механізму забезпечити рівномірне економічне зростання, стабілізацію зайнятості та цін. Тільки у разі проведення відповідної монетарної політики (рестрикції чи експансії) вдається згладити циклічні коливання і стабілізувати на прийнятному рівні основні економічні індикатори, передусім, рівень цін та інфляцію. Завдяки стабілізаційній здатності монетарна політика відіграє надзвичайно важливу роль на переломних стадіях економічного циклу – під час виходу з депресії, гальмування економічного спаду, запобігання кризи надвиробництва. Відповідними монетарними заходами можна активізувати чи сповільнити кожен з цих процесів залежно від завдань загальноекономічної політики держави.

Основний вплив держави як регулятора макроекономічних процесів на банківську систему здійснюється через центральний банк, який виступає головним органом державного регулювання макроекономічних процесів за допомогою грошово-кредитних методів. Діяльність центрального банку має вирішальний вплив на стабільність національної валюти, надійність банківських установ, дієвість платіжно-розрахункового механізму, активізацію ринкової кон'юнктури, вирівнювання платіжного балансу, що загалом визначає ефективність функціонування всієї економіки країни.

Центральному банку відведено важливу роль у регулюванні економіки. Така роль визначається статусом центрального банку як монопольного органу щодо постачання суспільства грошовими коштами. Незважаючи на те, що в останні десятиріччя значущість емісійної активності центрального банку суттєво знизилась, виклики сьогодення, основою яких є нестабільність фінансових ринків і розвиток кризових явищ в світовій економіці, зумовлюють

підвищення ролі емісійної функції центрального банку. Це пов'язано з тим, що у порівнянні з казначействами, діяльність яких обмежена рівнем дохідної частини бюджету і бюджетного дефіциту, центральні банки володіють більшим ступенем свободи, оскільки можуть випускати в обіг необхідну кількість грошей. Це означає, що при виникненні кризових ситуацій вони у змозі надати дієву підтримку суб'єктам господарювання та уряду шляхом створення резервного фонду платіжних засобів для попередження їх банкрутств. У більшості країн надання такої підтримки суворо регламентоване законами про центральний банк і проводиться згідно з рішенням державних органів управління економікою. Наприклад, хоча більшість розвинених країн забороняє безпосереднє надання емісійних кредитів центрального банку уряду, а потреби уряду у додаткових коштах вирішуються через покриття дефіциту державного бюджету за рахунок внутрішніх чи зовнішніх державних запозичень, не виключено, що цінні папери уряду (при обігу на вторинному ринку) осідають в портфелі центрального банку і фактично призводять до «завуальованого» покриття дефіциту державного бюджету за рахунок емісійного каналу центральним банком.

Проте емісійна функція є далеко не основною, що визначає роль і значення центрального банку в сучасній економіці. Важливими сферами діяльності більшості центральних банків промислово розвинутих країн є: регулювання купівельної спроможності національної валюти; проведення грошово-кредитної політики всередині країни; забезпечення кредитними ресурсами комерційних кредитних організацій (кредитор останньої інстанції для комерційних банків); підтримка курсу національної валюти на міжнародному фінансовому ринку; виконання фінансових доручень уряду.

Цей широкий діапазон функціональних повноважень центральних банків підтверджує важливість їх регулятивної діяльності та впливу в системі сучасної фінансової архітектури. У країнах з розвинутою ринковою економікою центральний банк є єдиним емісійним органом, що «наповнює» грошима та регулює найважливішу складову ефективного функціонування господарства країни – банківську систему. Проте ринкова банківська система не в змозі працювати ефективно без розвинутого фінансового ринку, оскільки вплив грошово-кредитної політики центрального банку передається економіці через механізми грошового, валютного та фондового ринків. Тому від ефективності функціонування фінансового ринку залежить дієвість грошово-кредитної політики центрального банку, ступінь його незалежності у прийнятті та реалізації своїх рішень.

Процес трансформації функцій державного регулювання банківської діяльності безпосередньо пов'язаний з цілями економічної політики держави. В стратегічному плані завданням державного регулювання банківської діяльності повинно бути кінцеві цілі економічної політики держави – досягнення такого економічного зростання, при якому забезпечуватиметься висока зайнятість, стабільність цін і обмінного курсу грошової одиниці, стабільність фінансових ринків. Органи грошово-кредитного регулювання повинні сприяти досягненню вказаних цілей.

Проте регулятивними діями щодо діяльності банків, спрямованими на пожвавлення чи стримування ринкової кон'юнктури, досягти водночас всіх стратегічних цілей економічної політики держави неможливо, оскільки деякі з них суперечливі. Наприклад, для короткотермінового періоду доводиться вибирати між інфляцією та безробіттям: фінансування державою заходів щодо підготовки та перепідготовки кадрів для забезпечення "повної зайнятості" може через дефіцит бюджету викликати інфляцію (дестабілізувати ціни). Фінансування дефіциту державного бюджету за рахунок не інфляційних джерел з метою стабілізації цін, відволікаючи гроші з реальної економіки, може призвести до зростання ставок за кредитами комерційних банків. Останнє, погіршуючи умови фінансування товаровиробників, може викликати спад виробництва, якщо не будуть вжиті інші заходи. І, навпаки, високі темпи зростання реальних обсягів виробництва досягалися в умовах незначної інфляції, тобто в умовах формально нестабільних цін.

Протиріччя між стратегічними цілями ставить центральні банки та уряди країн при грошово-кредитному регулюванні діяльності банків перед проблемою вибору. Залежно від економічної та політичної ситуації в країні, пріоритети можуть надаватися тим чи іншим цілям.

Тому, залежно від конкретної економічної ситуації, органи регулювання банківської діяльності вибирають одну із стратегічних цілей. Нею, зазвичай, є стабілізація цін (чи погашення інфляції), оскільки саме вона найбільше відповідає головному призначенню грошової сфери – підтримувати стабільність національних грошей. І через розв'язання цього завдання органи регулювання сприяють досягненню інших цілей економічної політики держави.

Стратегічні цілі висувуються для довготермінового періоду, для їх досягнення органи грошово-кредитного регулювання розробляють проміжні цілі, а інколи – систему проміжних цілей для того, щоб крок за кроком досягти головної.

До проміжних цілей слід віднести пожвавлення чи стримування кон'юнктури на товарних і грошових ринках. Змінюючи рівень процентної ставки та масу грошей в обігу, можна регулювати пропозицію грошей і попит на товари, а через них – рівень цін, обсяги інвестицій, зростання виробництва та зайнятості. Важливість проміжних цілей базується на твердженні, що досягнення стратегічних цілей для органів регулювання діяльності банків є доволі складним завданням: для передачі імпульсів грошово-кредитної політики до її кінцевих цілей необхідний тривалий час, що ускладнює виконання оцінки ефективності засобів її реалізації на основі спостережень за кінцевими досягнутими результатами.

Вибір проміжних цілей у значній мірі залежить від поточних макроекономічних та інституційних умов. В економічній літературі виділяють чотири основних типи проміжних цілей грошово-кредитного регулювання:

таргетування¹ валютного курсу; таргетування грошових агрегатів; таргетування інфляції; політика без номінального якоря [7].

Трансформація цілей та режимів державного регулювання банківської сфери відбувається паралельно із трансформацією інституційного забезпечення державного регулювання банківської діяльності, що передбачає існування відповідних економічних інститутів, які на основі чинної в державі нормативно-правової бази та організаційної структури управління застосовують певний інструментарій для ефективного регулювання банківської системи.

В останні роки на формування інституційного забезпечення регулювання банківської діяльності суттєво впливають як національні, так і глобальні чинники. До основних національних чинників відноситься:

- розвиток інститутів фінансової системи держави, зокрема діяльності фінансових посередників (страхових компаній, кредитних спілок, інвестиційних фондів тощо), що також потребують ефективного регулювання;
- потребу забезпечити стабільність і надійність банківського сектору після кризи;
- необхідність посилення інституційної, операційної та фінансової незалежності органів регулювання;
- бажання держави приєднатися до різних міждержавних організацій (Світова організація торгівлі, Європейський Союз, «Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням доходів – ФАТФ») та міжнародних угод («Міжнародної конвергенції щодо вимірювання та вимог до капіталу – Базель II»).

Глобальні чинники визначають необхідність державним органам влади приймати безпосередню участь у регіональних і міжнародних організаціях. Поява різноманітних регіональних угруповань з наднаціональною системою регулювання (Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку, Світова організація торгівлі) зумовлює потребу в перегляді інституційного забезпечення національної системи регулювання банківської сфери, поповненні національних інститутів у зв'язку з процесами фінансової глобалізації відповідним способом мислення, традиціями регулятивної діяльності, можливостями співпраці й обміну інформацією з міжнародними організаціями тощо.

Висновки. В період загострення світової фінансово-економічної кризи державним органам влади необхідно здійснювати ефективну політику регулювання банківського сектору, оскільки саме від стабільності й надійності його роботи залежить можливість розвитку економіки й вихід з кризового стану. Процеси фінансової глобалізації зумовлюють необхідність перегляду існуючої системи державного регулювання діяльності банків, здійснення трансформації національної інституційної системи державного регулювання

¹ Термін «таргетування» (з англ. *targeting*) означає встановлення цільових орієнтирів чи кількісних параметрів.

банківської сфери з врахуванням як національних чинників, так і глобальних. Національні органи регулювання повинні забезпечувати ефективне регулювання банківської системи держави і враховувати діяльність ряду міжнародних і регіональних організацій, що володіють власною системою інституційного забезпечення. При цьому трансформація національної системи державного регулювання банківської сфери повинна спиратися на певну теоретичну концепцію – парадигму державного регулювання банківської діяльності, з чітким окресленням цілей, функцій, інструментів та ресурсів, які дозволяють б у комплексі реалізувати завдання регулювання банківської діяльності в умовах динамічних змін, що характерні для фінансової системи в період розгортання кризових явищ в економіці.

Список використаних джерел

1. Вайн С. Глобальный финансовый кризис: Механизмы развития и стратегия выживания / Саймон Вайн. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2009. – 302 с.
2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Кун Томас. Структура наукових революцій / Т. Кун. – К.: Port-Royal, 2001. – 228 с.
4. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін / Монографія. За ред. А.Ф. Мельник. – Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка». – 2009. – 528 с.
5. Рада Керуючих Федеральної резервної системи США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.federalreserve.gov/econresdata>.
6. Адамик Б.П. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник / Б.П. Адамик. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 393 с.
7. Mishkin F. International experiences with different monetary policy regimes // NBER Working paper. – 1999. – № 6965.

Подано до редакції 10 грудня 2009 року

Адамик Б.П.

Трансформація парадигми державного регулювання банківської діяльності в умовах фінансового кризиса

Обосновано поняття «парадигма державного регулювання банківської діяльності», здійснено пошук напрямлений її модернізації в умовах обострення мирового фінансово-економічного кризиса.

Ключевые слова: *регулювання банківської діяльності, банківський надзор, парадигма державного регулювання банківської діяльності, банківська система, центральний банк.*

Adamyk B.P.

The transformation of paradigm of state regulation of bank activity in the conditions of financial crisis

The concept «paradigm of state regulation of bank activity» is grounded and the search of ways of its modernization in the conditions of sharpening of world financial crisis is carried out.

Keywords: *regulation of bank activity, bank supervision, paradigm of state regulation of bank activity, banking system, central bank.*

Адамик Богдан Петрович – кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи, проректор з питань гуманітарної освіти та виховання Тернопільського національного економічного університету.